

Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք Ո Ւ Մ

ՀԱՄԱՌՈՏ ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՑ

ՀԱՅ ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՆՅՈՒԹԵՐ.— Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Պատմության ինստիտուտի ազգագրագետների մի խումբ 1958 թվականի վերջերին ուսումնասիրություններ կատարեց Շամշադինի շրջանի գյուղերում, կենտրոն ունենալով Բերդ գյուղը:

Շամշադինի շրջանը ցարդ ազգագրական լուրջ և ամբողջական ուսումնասիրության չէր ենթարկվել: Այս առաջին մեծ փորձն էր և պետք է ասել, որ արշավախումբը լավ արդյունքների հասավ:

Ազգագիրները ավելի շատ հետաքրքրվել են բնակավայրերի պատմությամբ, նրանց տեղագրությամբ, բնակիչների վարք ու բարքով (գրավումներ, սոցիալական կյանք, բնատանկան կյանք, հավատալիքներ, տարազներ և այլն), որոնց մասին շատ արժեքավոր նյութեր են ձեռք բերել:

Արշավախմբին գլխավորում էր պատմական գիտությունների թեկնածու Դերենիկ Վարդանյանը: Արշավախմբի ղեկավար նյութերը հավաքել են շուրջ 15 մասնով ձեռագրերի մեջ: Դրանք լուսարանվում են շուրջ 300 լուսանկարներով և 40 գծագրերով: Արշավախումբն իր արամագրության տակ ունեցել է նաև բանավոր աղբյուրներ և վիճաբանական տվյալներ:

Ըստ այդ աղբյուրների՝ Շամշադինի շրջանի ումբը գյուղեր հիմնվել են ԺԷ դարի վերջերին, Գանձակից և Շուշադիից գաղթած հայերի միջոցով:

Տեղական բնակչությունը լայն աջակցություն է ցույց տվել գիտական արշավախմբին: Առանձին անհատներից զնված են տնայնագործական այլևայլ իրեր (ոշխար խուզելու մկրատ, մարք, իլիկ, գորգ պորձելու թակ և այլն):

Ձեռք են բերվել նաև հայ ժողովրդի կազմավորման վաղ շրջանին պատկանող մի շարք հնագիտական նյութեր, մատենագրական վավերագրեր, Հետաքրքրական են է—Դ գրքերին (մ. թ. ա.) պատկանող կճուճները, ուլունքները, մի կնոջական արձանիկ, մակույկաձև աղբյուրը (երկանք) և այլն: Դրանք բոլորն էլ հանձնվել են Նրեանի Պետական թանգարանին: Հավաքված նյութերը ենթարկվում են գիտական մշակման:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՐԱՄՈՒԼՆԱՏԱԳԵՏՆԵՐԻ ՎԵՑԵՐՈՐԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱՐԸ.— Հայաստանի կերպարվեստագետների հերթական վեցերորդ համագումարը, որը տեղի էր ունենում 5-ին ավարտեց իր աշխատանքները: Համագումարի աշխատանքներին մասնակցեցին Կերպարվեստագետների միության ստեղծագործական բաժիններում միավորված մոտ 240 գեղանկարիչներ, քանդակագործներ, գրաֆիկներ, թատերական նկարիչներ, արվեստագետներ, կիրառական արվեստի վարպետներ: Համագումարում հաշվետու զեկուցումով հանդես եկավ միության նախագահ, Հայկական ՍՍՌ ժողովրդական նկարիչ Գ. Գյուրջյանը:

Համագումարին մասնակցեցին և ողջունի ճառով հանդես եկան ՍՍՌ Կերպարվեստագետների վարչության առաջին քարտուղար Ս. Վ. Գրեախմովը, ՍՍՌ Կերպարվեստագետների միության քարտուղար Գ. Ս. Սուլույը, Լիտվայի կերպարվեստագետների կոդմից ՍՍՌ ժողովրդական նկարիչ Ա. Ի. Ժմուժինսկի-չուսը, Ադրբեջանական ՍՍՌ Կերպարվեստագետների միության նախագահ Գ. Խալիկովը, Վրացական ՍՍՌ Կերպարվեստագետների միության նախագահ տեղակալ Զ. Պ. Լեժանյան:

Հայաստանի Կերպարվեստագետների միության վարչության նախագահ ընտրվեց Ռ. Պարսամյանը, տեղակալներ՝ Ս. Սաֆարյանը, Գ. Աղասյանը: Նախագահությունում ընտրվեցին ռեսպուբլիկայի ժողովրդական նկարիչ Մ. Սարյանը, Արա Սարգսյանը, արվեստի վաստակավոր գործիչներ Մ. Աբեղյանը, Հ. Զարգարյանը, ինչպես նաև Մ. Մանասյանը և Ս. Արուստյանը:

ՄԱՏՆԱԿԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ԵՆԵՔԸ.— Հնագույն ձեռագրերի աշխարհի խոշորագույն գրապահոցներից մեկն է Նրեանի Մատենադարանը: Վերջերս ավարտվեց նոր Մատենադարանի շենքի շինարարությունը: Այժմ Մատենադարանը՝ տեղափոխված է այդտեղ: Նոր Մատենադարանի շենքը հայ ճարտարապետության նորագույն նվաճումներից մեկն է: Նախագիծը մշակել է ակադեմիկոս ճարտարապետ Մ. Գրիգորյանը: Ենթադրվում է, կառուցված է բազալիտից, հայկական աղ-

գային ճարտարապետության ոճով: Ստորին երնք գային ճարտարապետության ոճով: Ստորին երնք հարկերում տեղավորվել է Մատենադարանի թանկագին հավաքածուն, որի մեջ հաշվվում են մոտ 15 000 ձեռագրեր ու պատառիկներ, ինչպես նաև մոտ 200 000 արխիվային փաստաթղթեր, որոնք ընդգրկում են հայ և աշխարհի շատ ուրիշ ժողովուրդների հարամյա պատմությունը:

ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՆՈՐ ԵՆՔԸ.— Ապրիլի 19-ին օգտագործման հանձնվեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի նախագահության նորակառույց շենքը: Ենթեք կառուցված է Բարեկամության փողոցում, կարմիր տուֆ քարից: Նախագծի հեղինակն է ՍՍՌԵ Երևանի արտադրության և ճարտարապետության ակադեմիայի անդամ ճարտարապետ Սամվել Սաֆարյանը:

Գ. Հենդեի ՄԱՀՎԱՆ 200-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱՄ ՀԱՄԵՐԳ ԵՐԵՎԱՆ.— Ապրիլի 17-ին, Արտասահմանյան երկրների հետ բարեկամության և կուլտուրական կապի ընկերությունը և Հայաստանի սովետական կոմպոզիտորների միությունը Հայֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճում կազմակերպեցին Գ. Հենդեի մահվան 200-ամյակին նվիրված համերգ-երեկու: Հայաստանի կոմպոզիտորների միության նախագահ էր. Միրզոյանի բացման խոսքից հետո գերմանական հանձնաժողով կոմպոզիտոր Գ. Հենդեի կյանքի և ստեղծագործության մասին ղեկուցեց արվեստագիտության բեկնածու Մարգարիտ Հարությունյանը: Համերգային բաժնում ելույթ ունեցան Հայաստանի Պետական սիմֆոնիկ նվագախումբը (ղեկի՝ Օհան Դուրյան), Հայաստանի Պետական երգեցիկ խումբը (ղեկի՝ խորմեյստեր, արվեստի վաստակավոր գործիչ Նուպար Մեղրյան), համամիութենական մրցանակաբաշխության լուսերատ երիտասարդ երգիչ Արշավիր Կարապետյանը, լեռն Ալոյանը և ուրիշներ: Կատարվեցին հատվածներ Հենդեի ստեղծագործություններից:

ՌՈՒՄԻՆԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՕՊԵՐԱՅԻՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՄԵՆԱԿԱՏԱՐ ԴԱՎԻԹ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ ԳԱՍՏՐՈՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆԻՄ.— Տաղանդավոր դերասան Դավիթ Հովհաննիսյանի գաստրոլները տրադիցիա են դարձել Երևանի Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի թատրոնում: Երկու տարվա ընթացքում Հովհաննիսյանը երրորդ անգամն է, որ Երևան է ժամանում: Երկվանցիները սիրում և զնահատում են տաղանդավոր դերասանին: Այս անգամ նա իր սիրելի հասարակության առաջ հանդես եկավ մի շարք նոր դերերով: Բացի Վերդիի «Ռիգոլետտո», «Տրուբադուր», «Աիդա» և Բիզեի «Կարմեն» օպերաներից, նա իր խաղացանկի մեջ մտցրել էր Վերդիի «Տրավիատա»-ն և Գուլոյի «Ճառասոս»-ը:

Հովհաննիսյանի կատարողական արվեստի բնորոշ գիծը նրա տաղանդի առանձնահատկությունն է, ձեռք-տուրը ղեկի մոնումենտալությունը՝ կերպարի խորացման մեջ: Դավիթ Հովհաննիսյանը անսահմանափակ երաժշտական ու ձայնային տվյալներ ունի, ինչպես

նաև արվեստի պրոֆեսիոնալ բարձր մակարդակ, որոնք նրա ստեղծագործական վիթխարի աճի զրավականն են:

ՄԶԵՐ ԱՐԵՎՅԱՆԻ ՍՏԵՂԵԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ.— Ապրիլի 12-ին Հայաստանի Պետական պատկերասրահում բացվեց Հայկական ՍՍՌ արվեստի վաստակավոր գործիչ Մհեր Արեղյանի ստեղծագործությունների ցուցահանդեսը, որը կազմակերպվել էր նրա ծննդյան հիսնամյակի կապակցությամբ: Բացման խոսքով հանդես եկավ Հայաստանի նկարիչների միության նախագահ Ռ. Պարսամյանը: Այնուհետև ելույթ ունեցան և նկարչի ստեղծագործական ուղու վրա կանգ առան ռեսպուբլիկայի ժողովրդական նկարիչներ Ս. Ստեփանյանը, Գ. Գյուրջյանը և ուրիշներ:

Ավելի քան 200 կտավից բաղկացած ցուցահանդեսը այցելուների վրա թողնում է խոր տպավորություն: Արվեստի վաստակավոր գործիչ Մհեր Արեղյանի ստեղծագործությունը բազմաթանր է: Նա իր լավագույն ստեղծագործություններով նպաստում է հայ արվեստի բարգավաճմանը և վերելքին:

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁ ԲԱՆԱՍՏԵՂՄ Ա. ԱԼԻՔՅԱՆԻ ԺՈՂՈՎԱՍՈՒՆ ՌՈՒՍԵՐԵՆ.— Մուսկվայում «Սովետսկի Պիստեղ» հրատարակչությունը լույս է բնծայել երիտասարդ հայրենադարձ բանաստեղծ Ա. Ալիքյանի բանաստեղծությունների փոքրիկ ժողովածուն՝ «Վերադարձված երգը» խորագրով: Ժողովածուի մեջ ամփոփված են բանաստեղծի ինչպես Սփյուռքում «Օտարություն», այնպես էլ Երևանում և Մոսկվայում գրած «Հայրենիք» և «Կանաչ Սոսափ» բանաստեղծական շարքերը: Թարգմանությունը կատարել է բանաստեղծուհի Վերա Զվյագինսկան:

ԿԱՆԱԴԱՑԻ ԴԻՐԻԺՅՈՐԸ ԵՐԵՎԱՆԻՄ.— Ապրիլի 20—21-ին Երևանի ֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճում Հայաստանի Պետական սիմֆոնիկ նվագախումբը տվեց երկու համերգ՝ կանադացի դիրիժոր Ժակ Բոուդրիի ղեկավարությամբ:

Համերգների ծրագրում տեղ էին գտել այնպիսի խոշոր և բարդ ստեղծագործություններ, ինչպիսիք են Հայդնի, Մոցարտի և Բրամսի ստեղծագործությունները:

Մայրաքաղաքի երաժշտասեր հասարակայնությունը ջերմորեն ընդունեց տաղանդավոր դիրիժորի ելույթները:

ՌԱՖԱՅԵՆԻ ԵՐԵՄԱՆՅԱՆԸ ՈՉ ԵՎ Է:—Ապրիլի 8-ին, 74 տարեկան հասակում, մահացավ Հայկական ՍՍՌ արվեստի վաստակավոր գործիչ, նկարիչ Ռաֆայել Երեմյանը:

Երկար տարիներ ապրելով Փարիզում, հեռու Հայրենիքից, Երեմյանյանը շարունակ տողորված է եղել հայրենասիրական վառ զգացմունքներով: 1947 թվականին իրականացրել է բազմալատակ նկարչի իդեալը, նա վերադառնում է Հայրենիք, որ իր տաղանդն ի սպաս է դնում Սովետական երկրի վերելքին:

Սովետական Հայաստանում Շիշմանյանի ստեղծագործությունը հիմնականում ընթացել է բնականաբար ուղղությամբ: Նա իր գործերում պատկերել է բացառապես նոր կառուցվող սոցիալիստական Երևանը: Չնայած իր պատկանելի տարիքին, նա ակտիվ մասնակցում էր հասարակական աշխատանքներին: Շիշմանյանի գրչին են պատկանում մի շարք տեսաբանական լուրջ աշխատություններ:

Բարձր գնահատելով Ռ. Շիշմանյանի ծառայությունները հայ կերպարվեստի բնագավառում, Հայկական ՍՍՌ Գերագույն Սովետը 1956 թվականին նրան շնորհեց ռեսպուբլիկայի արվեստի վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչում:

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԵՎ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՔԱՐՏԵՋՆԵՐ.— Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետի Երևան քաղաքի հուշարձանների պահպանության բաժինը կազմել է Հայաստանի ճարտարապետական և պատմական հուշարձանների մի հետաքրքիր բարտեզ, որի վրա ցույց է տրված, թե որտեղ են գտնվում այն ավելի քան շուրս հազար զանազան հին հուշարձանները, որ հայտնաբերվել են ռեսպուբլիկայի տերիտորիայում:

Ներկայումս բաժնի աշխատողները կազմում են այնպիսի բարտեզներ, որոնք ցույց են տալու Հայաստանը զարգացման տարրեր պատմական հասարակարգերում:

Դրանցից առաջինը ցույց կտա քարե դարի և պղնձե դարի ժամանակաշրջանները: Այդ բարտեզի վրա նշվելու են հիմնականում Աշտարակի, Թալինի, Ախ-

տայի, Կոտայքի, Էջմիածնի, Կիրովականի, Հոկտեմբերյանի և Ալավերդու շրջաններում գտնված մոտավորապես հարյուր քաղաքատեղիներ, բնակավայրեր ու առանձին հուշարձաններ:

Հաջորդ բարտեզը ցույց կտա Հայաստանը բրոնզե դարում: Այդ ժամանակաշրջանի մոտավորապես 400 հուշարձաններ սփռված են ամբողջ ռեսպուբլիկայի տերիտորիայում:

Կազմվում է նաև ուրարտական դարաշրջանի՝ մեր թվարկությունից առաջ Ը—Ջ դարերի հուշարձանների բարտեզ, որի վրա նշվելու են այդ շրջանների քաղաքները, բնակավայրերն ու ամրոցները, մասնավորապես Կարմիր բլուրում, Արինբերդում, Արագած գյուղի (Էջմիածնի շրջան) մոտ կատարված պեղումների ժամանակ հայտնաբերվածները:

ՆԿԱՐԻՉ ՀԱԿՈՐ ԿՈՋՈՑԱՆԻ ՄԱՀԸ.— Ապրիլի 24-ին, 75 տարեկան հասակում, դադարեց բաբախել սովետական արվեստի խոշոր վարպետ՝ ժողովրդական նկարիչ. պրոֆ. Հակոբ Կոջոյանի սիրտը: Ավելի քան կես դար անսահման նվիրվածությամբ ու հարատև ունեցող Կոջոյանը ծառայեց հայ արվեստին և հայ ժողովրդին:

Ապրիլի 27-ին տեղի ունեցավ հայկական կերպարվեստի ակադեմիայի ներկայացուցչի պաշտոնական թաղումը:

Հակոբ Կոջոյանի աճյունը ամփոփվեց Երևանի պանթեոնում:

Նրա հիշատակը միշտ նվիրական ու անմոռաց կմնա սերունդների սրտերում:

ՍԱՆԴՐՈ ՍԱՐԿԱՎԱԳ

